

Denuncia ante a Comisión Europea polo incumprimento da normativa na tramitación de proxectos eólicos

Fernando Adolfo de Abel Vilela*

A finais de agosto de 2022, ADEGA e a Coordinadora Eólica Así Non presentaron perante a Comisión Europea unha denuncia pola vulneración de diversas Directivas da Unión en materia ambiental na tramitación de proxectos eólicos en Galiza. As liñas que seguen pretenden expor as razóns que conduciron á formalización de dita denuncia e os seus contidos xerais.



ADEGA e a Coordinadora Eólica Así Non denuncian o incumprimento da normativa en materia eólica en Galiza ante a Comisión Europea · Fani Alonso

O día 31 de agosto de 2022 a Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza (ADEGA), no seu nome propio e no das entidades e colectivos que forman parte da Coordinadora Eólica Así Non, presentou Denuncia ante a Comisión Europea por vulneracións do Dereito da Unión cometidas polas administracións públicas españolas no contexto dos procedementos de autorización de instalacións eólicas na Comunidade Autónoma de Galiza.

Certamente, en tempos recentes os Tribunais de xustiza anuláron diversas autorizacións administrativas de construción ou de repotenciación de parques eólicos en Galiza (casos dos proxectos eólicos Sasdónigas I e II, repotenciación de Corme G-3, ou Serra do Oribio). Porén, a saturación de proxectos eólicos que se están a tramitar no país na actualidade, unida á evidencia do desprezo á legalidade co que se están a executar as correspondentes tramitacións administrativas, conduciron a Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza ao convencemento de que resultaba preciso denunciar, da man dos colectivos que se mobilizaron masivamente fronte á masiva tramitación de novos proxectos de parques, unha situación de impunidade caracterizada pola sistemática vulneración das Directivas da Unión en materia medioambiental. As actuacións administrativas obxecto da denuncia, competencia tanto da Autonomía canto do Estado, están no sentido exposto relacionadas cos procedementos de avaliación ambiental e autoriza-

ción administrativa previa para a construción e posta en funcionamento de diversos parques eólicos sitios na Comunidade Autónoma de Galiza.

Simplificación administrativa

O feito determinante que está detrás das vulneracións desas normas comunitarias ten nome, chámase simplificación administrativa. Agora chámase así, hai anos falábase de algo moito menos simpático, a fuxida do Dereito Administrativo, e inclusive se emprega esa nova terminoloxía en leis que se promulgan para sacarnos da miseria na que vivimos (por exemplo, a Lei galega 9/2021, de 25 de febreiro, de simplificación administrativa e de apoio á reactivación económica de Galiza, arrepiañte correlato da Lei galega de depredación do ano 2017).

A lóxica coa que se vende é simple, e vista de lonxe e cos ollos medio fechados mesmo pode resultar convincente: se queremos desenvolvemento económico, se aspiramos a que se implanten novas industrias, temos que axilizar os procedementos administrativos de autorización. Unha axilización que se conseguirá non pola vía de dedicar maiores recursos a fiscalizar os proxectos de implantación de industrias e instalacións, senón pola de rebaixar as esixencias a eses proxectos e reducir por lei os prazos para tramitalos. Trátase, xa que logo, de mirar menos, non de mirar mellor ou dun xeito máis eficiente.



Reunión co xefe de Conservación da Natureza da Dirección Xeral de Medio Ambiente da Comisión Europea, Nicola Norato, e outro funcionariado · Fani Alonso

Ese modelo de simplificación, xa desde unha perspectiva máis próxima e real, leva aparellada a mingua -cando non aniquilación- dos dereitos de participación pública en materia medioambiental, e susténtase, no caso dos procedementos aplicables na Comunidade Autónoma de Galiza para a construción e posta en funcionamento de novos parques eólicos ou para a súa repotenciación, sobre tres elementos fundamentais: a absoluta discrecionalidade administrativa á hora de atribuírlles aos proxectos a consideración de prioritarios ou de especial interese, a consecuente redución de prazos de tramitación, e o solapamento dos procedementos de información pública e os trámites de evacuación de informes, que de facto impide que os mencionados procedementos de información pública se desenvolvan coas mínimas garantías.

A denuncia presentada ante a Comisión Europea incluíu unha análise polo miúdo dun relevante número de supostos concretos de tramitación de autorizacións relativas a parques eólicos, ao acreditar en particular tres vulneracións relevantes do Dereito da Unión:

- A vulneración sistemática da Directiva 2003/4/CE, do Parlamento Europeo e do Consello, relativa ao acceso do público á información ambiental, na tramitación dos procedementos administrativos relativos ás autorizacións de parques eólicos en Galiza.
- A vulneración do disposto no artigo 6 da Directiva 2011/92/UE, do Parlamento Europeo e do Consello do 13 de decembro de 2011 relativa á avaliación das repercusións de determinados proxectos públicos e privados sobre o medio ambiente.
- A vulneración da normativa da Unión a través do outorgamento de autorizacións administrativas para a construción e posta en funcionamento de proxectos eólicos artificialmente fragmentados.
- E a vulneración do artigo 5 da Directiva 2011/92/UE a través da autorización administrativa de proxectos en cuxa Declaración de impacto ambiental non se propoñen alternativas, considerando os efectos ambientais.

Ademais de tales infraccións do Dereito da Unión, tamén se denunciou a vulneración da Directiva 2011/92/UE perante as disposicións contidas no Real Decreto-lei 6/2022, de 29 de marzo, polo que se adoptan medidas urxentes no marco do Plan Nacional de resposta ás consecuencias económicas e sociais da guerra en Ucraína.

Cómpre lembrar que o artigo 6 desa norma exclúe inicialmente do procedemento de avaliación establecido na Lei 21/2013 as instalacións de enerxías renovables solar e fotovoltaica que teñan unha potencia instalada inferior a 75 MW para parques eólicos e 150 MW para plantas solares e reúnan certos requisitos (dispoñer de liñas de evacuación de lonxitude inferior a 15 quilómetros, non situarse no medio mariño nin en superficies integrantes da Rede Natura 2000, e estar situados integramente en zonas de sensibilidade baixa e moderada segundo a «Zonificación ambiental para a implantación de enerxías renovables»). En tales proxectos, a avaliación substitúese por un procedemento de determinación das afeccións ambientais.

O artigo 7 do Real Decreto, pola súa banda, regula os procedementos simplificados de autorización de proxectos de enerxías renovables competencia da Administración Xeral do Estado que obtivesen ese informe de determinación de afección ambiental favorable, o que reduce á metade -15 días- os prazos do trámite de información pública e permite que nese trámite non se poñan a dispor da cidadanía os informes doutras administracións e organismos cuxos bens e dereitos poidan verse afectados.

Avaliación Ambiental Estratéxica

Unha segunda parte da denuncia presentada perante a Comisión centrouse na vulneración da Directiva de Avaliación Ambiental Estratéxica (2001/42/CE), no referido á planificación sectorial eólica de Galiza. Non podemos esquecer que o obsoleto Plan Sectorial Eólico vixente nunca foi sometido a avaliación ambiental estratéxica, feito que nos sitúa en niveis propios do terceiro mundo en canto ao respecto dos poderes públicos ao medio ambiente.

A vulneración sistemática das Directivas de Hábitats (92/43/CEE) e de Aves (2009/147/CE), no referido ás afeccións a hábitats e especies en multitude de proxectos eólicos en tramitación, foi igualmente obxecto de denuncia, que se acompañou da análise de exemplos relevantes e flagrantes de dita vulneración. Tamén se denunciou, en fin, a vulneración da Directiva Marco da Auga (2000/60/CE) no tocante ás afeccións a masas de auga e áreas higrófilas.

En definitiva, podemos concluír que esta denuncia ante a Comisión resultaba necesaria. A súa presentación non foi unha ocorrencia, nin moito menos se concibiou como unha tentativa á desesperada de poñer trabas ao desenvolvemento de enerxías verdes no país. Foi un acto de xustiza, no sentido de que é o seu que as autoridades comunitarias coñezan con detalle, con datos contrastados e con argumentos xurídicos, a realidade do que está acontecendo. A existencia de vulneración do Dereito da Unión nestes procedementos de autorización de proxectos eólicos, polo demais, nunca vai ser un invento do ecoloxismo galego, senón que xa ten sido declarada expresamente polos Tribunais de xustiza. Entendemos que faltaba que as propias institucións europeas tivesen noticia destes feitos, e actuamos en consecuencia. Resta agora que do traballo feito se deriven resultados. Agardemos que así sexa.

*Fernando Adolfo de Abel Vilela. Doutor en Dereito e vogal de Dereito Ambiental de ADEGA.